

Minna Antila

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Kuuleminen 12.2.2021

HE (245/2020) laiksi tartuntatautilain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta saada lausua asiassa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tartuntatautilakia. Osa muutoksista on tarkoitettu olemaan voimassa covid-19-epidemiaan liittyen väliaikaisesti 31.12.2021 saakka.

Väliaikaisilla säännöksillä luodaan kunnille ja koulutuksen järjestäjille uusia velvoitteita sekä kunnille ja aluehallintovirastoille tartuntatautilain mukaisena viranomaisena uusia toimivaltuuksia, joilla on vaikutuksia kuntien ja kuntayhtymien sekä koulutuksen järjestäjien toimintaan sivistyspalveluiden järjestäjinä ja tuottajina. Tartuntatautiviranomaisen väliaikaisen sääntelyn perusteella tehtäviin päätöksiin sovelletaan myös tartuntatautilain valvonta- ja sanktiomenettelyä koskevia säännöksiä.

Toimenpiteet covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi - 58 c §

Tartuntatautilakiin esitetään lisättäväksi uusi, väliaikainen 58 c §, jossa säädettäisiin yleisistä hygieniatoimenpiteistä covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi. Toimenpiteet olisivat velvoittavia suoraan lakiin perustuen ja ne olisivat voimassa koko maassa ja niitä sovellettaisiin väliaikaisen säännöksen voimassaoloajan. Yleiset hygieniatoimenpiteet olisivat velvoittavia kaikissa asiakastiloissa, tietyin poikkeuksin. Esimerkkeinä mainitaan mm. urheiluseurojen toiminta sekä julkisten tilojen kuten kuntien kirjastojen, liikuntapaikkojen ja uimahallien toiminta. Perustelujen mukaan soveltamisalaan kuuluvat myös varhaiskasvatuksen järjestäjät sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjät, joiden tulee noudattaa velvoitteita toimintansa järjestämisessä.

Tehostettu puhdistaminen normaalioloihin verrattuna sekä asiakkaille ja osallistujille kuten, varhaiskasvatukseen osallistuville lapsille, oppilaille ja opiskelijoille tarjottavat mahdollisuudet ja toimintaohjeet riittävän hygienia- ja turvallisuuden ylläpitämiseen ovat perusteltuja toimia ja ne ovat suosituksen ja ohjeiden mukaisesti käytössä jo tällä hetkellä. Kuntaliitto pitää toimenpiteitä siinä perusteltuina, jotta vältyttäisiin tiukempien rajoitteiden

asettamiselta ja kevään 2020 kaltaiselta tilojen massasulkemiselta.

Kuntaliitto kuitenkin katsoo, ettei sääntelyllä ja sitä koskevalla tarkentavalla asetuksella tulisi antaa liian yksityiskohtaisia ja/tai kategorisia määräyksiä toimijoille vaan niille tulisi jättää paikallista harkintavaltaa parhaiten soveltuvien käytäntöjen noudattamiseksi. Esityksen perusteluissakin todetaan, että sääntely mahdollistaa toimenpiteiden järjestämisen toiminnan erityispiirteet huomioiden esimerkiksi varhaiskasvatuksessa ja oppilaitoksissa hygieniakäytänteistä huolehtimisen lasten ja oppilaiden ikätasoisesti. Varhaiskasvatuksen osalta Kuntaliitto pohtii myös velvoitteiden soveltamista perhepäivähoidon osalta eli miten säännöstä sovelletaan silloin kun kyse on kotona tapahtuvasta palvelusta.

Kunnilla on lakisääteisiä velvoitteita esim. varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen järjestäminen, joten säännös, ettei toimenpiteet saisi estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, on tarpeellinen.

Toimenpiteitä koskeva sääntely lisää kunnan ja koulutuksen järjestäjien tehtäviä ja velvoitteita. Kuntaliitto edellyttää, että kunnille ja koulutuksen järjestäjille velvoitteista aiheutuvat lisäkustannukset korvataan. Esityksestä ei saa myöskään syntyä sellaista tilannetta, että kunnille syntyisi velvoite korvata toimenpiteistä aiheutuneita kustannuksia muille toimijoille. Kunnalle ei saa syntyä korvausvelvollisuutta muille palveluntuottajille silloinkaan, kun kunta on palvelun järjestämistä vastuussa oleva taho.

Kuntaliitto edellyttää, että STM ja OKM yhteistyössä ohjeistavat sääntelyn vaikutuksista kuntia ja koulutuksen järjestäjiä sekä esimerkiksi muita varhaiskasvatus-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita tuottavia toimijoita.

Matkustajamäärän väliaikainen rajoittaminen covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi - 58 f

Esityksessä ehdotetaan epidemiatilanteen niin edellyttäessä liikenne- ja viestintävirastolle toimivaltuuksia rajoittaa väliaikaisesti matkustajamääriä.

Viranomaisen päätöksen mukaisten matkustajamäärän toteutumisen varmistaminen johtaisi kaupunkijoukkoliikenteessä

palvelun huomattavaan heikentymiseen ja keskeytyksiin. Harvemmin asutuilla alueilla ongelmaksi voisi muodostua palvelun harvat vuorovälit, silti esimerkiksi koululaisten sujuvasta ja turvallisesta liikkumisesta on aina joka tapauksessa huolehdittava.

Kunnilla on perusopetuslaissa säädetty velvollisuus perusopetuksen koulumatkaetuuksien järjestämiseen. Säännökseen lisätty tarkennus siitä, ettei säännöksen nojalla annettu päätös saisi estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, on tässäkin tilanteessa tarpeellinen. Vaikkei joukkoliikenteen järjestäminen ole kuntien lakisääteinen tehtävä, pyritään sillä turvaamaan myös opiskelu- ja koululaisliikennettä. Joukkoliikenteen matkustajamäärien rajoittaminen voisi siis välillisesti haitata mm. koululaisten sujuvaa liikkumista. Esityksestä ei saa seurata sellaista tilannetta, että kunnalle syntyisi tosiasiallisesti velvollisuus järjestää esi- ja perusopetuksen oppilaan koulumatkaetus muulla tavalla.

Asiakkaille ja osallistujille tarkoitettujen tilojen käytön edellytykset covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi - 58 d §

Tartuntatautilakiin esitetään lisättäväksi uusi, määräaikainen 58 d §. Esityksessä ehdotetaan tautitilanteen niin edellyttäessä, että kunta tai aluehallintovirasto voisi tehdä päätöksen, jossa edellytetään elinkeinonharjoittajaa ja muuta toimijaa (ml. kunnan ja kuntayhtymät) ryhtymään toimenpiteisiin, joilla estetään lähikontaktit asiakas-tiloissa.

Säädetyt veloitteet olisivat voimassa tartuntatautiviranomaisen päätöksen mukaisesti rajatulla alueella kuten tietyssä kunnassa ja enintään kuukauden kerrallaan. Ehdotettu säännöstä ei sovelleta varhaiskasvatukseen ja oppilaitosten toimintaan eikä se saa mm. estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin.

Esityksen perustelujen mukaan käytännössä oleskelun järjestäminen vaatimuksien mukaan voi vaatia erityisiä teknisiä tilajärjestelyitä kuten väliseinien, pleksien ja muiden vastaavien ihmisiä toisistaan erottavien tilaratkaisujen tekemistä, asiakaspaikkojen uudelleen sijoittamista ja käytön rajoittamista, asiakaskulun ohjaamista tai viime kädessä myös asiakasmäärän rajoittamista, jos lähikontaktien välttäminen ei ole muilla tavoin mahdollista. Pykälään sisältyy myös lähikontaktin määritelmä.

Kuntaliitto toteaa, että esitetty sääntely vaikuttaa kuntien toimintaan kahdella tavalla. Se vahvistaa ja luo uusia toimivaltuuksia kunnalle tartuntatautilain mukaisena viranomaisena ja lisäksi ehdotettu sääntely vaikuttaa kuntien toimintaan

esimerkiksi kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden järjestäjänä. Kunnilla on lakisääteisiä velvoitteita esim. kirjasto- palveluiden järjestämiseen, joten säännökseen myös lisätty säännös, ettei säännöksen nojalla annettu päätös saisi estää kenenkään oikeutta lakisääteisiin palveluihin, on tarpeellinen.

Esitetty sääntely lisää kunnan tehtäviä ja hallinnollista taakkaa, joista aiheutuvat lisäkustannukset on kunnille korvattava. Esityksestä ei saa syntyä sellaista tilannetta, että kunnille syntyisi velvollisuus korvata aiheutuneita kustannuksia tai muita taloudellisia menetyksiä muille toimijoille esim. muille kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita tuottajille toimijoille.

Kuntaliitto edellyttää, että STM ja OKM ohjeistavat yhteistyössä kuntia sekä tartuntatautilain mukaisista toimivaltuuksista että niiden vaikutuksista kunnan toimintaan kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden järjestäjinä ja muiden em. palveluiden tuottajiin.

Tilojen väliaikainen sulkeminen asiakkailta ja osallistujilta covid-19-epidemian leviämisen estämiseksi - 58 g §

Tartuntatautilakiin esitetään lisättäväksi uusi, väliaikainen 58 g §. Esityksessä ehdotetaan viimesijaisena keinona, että kunta tai aluehallintovirasto voisi sulkea asiakkaiden tai osallistujien käyttöön elinkeino- tai muun toiminnan tilat määräajaksi. Mahdollisuus kieltää asiakkaiden tai osallistujien ottaminen tilaan voisi koskea ainoastaan toimintoja, joissa olisi erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle. Toimialat ja tilat, joita tällainen päätös voisi koskea olisi lueteltu laissa ja niitä olisivat mm. liikunta- ja urheilutilat kuten uimahallit ja kuntosalit sekä teemapuistot.

Kuntaliitto toteaa, että esitetty sääntely vaikuttaa kuntien toimintaan kahdella tavalla. Se vahvistaa ja luo uusia toimivaltuuksia kunnalle tartuntatautilain mukaisena viranomaisena ja lisäksi ehdotettu sääntely vaikuttaa kuntien toimintaan esim. liikuntapalveluiden järjestäjänä. Ehdotettu tilojen väliaikainen sulkeminen lakiperusteisesti olisi järeä toimenpide, joka lisäisi kuntien ja muiden toimijoiden kustannuksia taloudellisesti muutenkin vaikeassa tilanteessa. Tästä aiheutuvat lisäkustannukset ja taloudelliset menetykset tulee kunnille täysimääräisesti korvata. Esityksestä ei saa myöskään syntyä sellaista tilannetta, että kunnille syntyisi velvollisuus korvata aiheutuneita kustannuksia tai muita taloudellisia menetyksiä muille toimijoille esim. liikunta- ja urheilupalveluiden tuottajille.

Kuntaliitto edellyttää, että STM ja OKM ohjeistavat yhteistyössä kuntia sekä tartuntatautilain mukaisista toimivaltuuksista että säädettyjen toimenpiteiden vaikutuksista kunnan toimintaan liikuntapalveluiden järjestäjinä ja muihin näiden palveluiden tuottajiin.

Lopuksi Kuntaliitto toteaa, että voimassa olevan tartuntatautilain 58 §:ssä säädetään laajaan tartuntavaaraan liittyvistä toimenpiteistä kuten toimivallasta päättää tiettyjen tilojen sulke-
misesta sekä yleisten kokousten tai yleisötilaisuuksien kieltä-
misestä. Aluehallintovirastot ovat 58 §:n nojalla päätöksiä teh-
neet. Kuntaliitto katsoo, että esityksessä tulee selvittää ja tar-
kastella tarkemmin tartuntatautilain 58 §:n ja nyt esitetyn 58 g
§:n välistä suhdetta ja muodostaako se loogisen kokonaisuus-
den. Kuntaliitto katsoo, että erityisesti kirjasto-, kulttuuri- ja
tapahtuma-alan osalta asia edellyttää selkeyttämistä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus ja kulttuuri

Minna Antila
lakimies